

Список використаних джерел

1. Денисюк В. Міжнародний трансфер технологій: сучасний зміст, аналіз закордонної та національної статистики / В. Денисюк // Економіст – 2005. – № 2. – С. 42-47.
2. Структура зовнішньої торгівлі послугами за 2012 рік – експорт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://infolight.org.ua>.
3. Статистичний щорічник України за 2011 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
4. Особливості зовнішньої торгівлі послугами України з країнами Європейського Союзу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://integrationconference-2011.wordpress.com>.
5. Кубышкин А. В. Инновационные разработки в медицине: проблемы внедрения и возможности трансфера технологий / А.В. Кубышкин, М.А. Плотнокова, Ю.А. Бисюк, А.В. Матвеев // Трансфер технологий: от науки к бизнесу: материалы V международного симпозиума и XVII международной конференции Актуальные вопросы развития инновационной деятельности, Алушта, 15-20 сентября 2013 г. / Национальная академия наук Украины, Центр исследований научно-технического потенциала и истории науки им. Г.М. Доброва НАН Украины, Крымский научный центр, Творческий союз НИО Крыма. – Симферополь: Крымский научный центр НАН Украины и МОН Украины, 2013. – 400 с.

Summary. Determine the time and features of Genesis theoretical foundations mainstreaming of technology transfer in the service sector. Considered the fact of the growing role of services in the modern economy in General and, in particular, in the sphere of international technology transfer. Analyzes the specific features of transfer of technologies in the service sector in Ukraine.

Key words: technology transfer, services, hospitality and catering, export, import.

УДК 167.1+330.1+379.85(477.43/44) (045)

Гільберг Т.Г., к.пед.н., доцент Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Шоробура І.М., д.пед.н., професор Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ (НА ПРИКЛАДІ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Проаналізовано рекреаційні ресурси Хмельниччини. Висвітлено розвиток сільського зеленого туризму в Хмельницькій області. Описана діяльність державних курортів Хмельниччини, рекреаційні ресурси області. Висвітлено актуальні проблеми та визначені перспективи розвитку. Подано рекреаційні райони Хмельницької області.

Ключові слова: туризм, туристична галузь, розвиток, рекреаційні райони, сільський зелений туризм.

Актуальність проблеми. У більшості країн світу туризм – галузь господарства, яка найбільш динамічно розвивається, є високоприбутковою у світовій економіці, а також виступає одним із найважливіших чинників соціально-культурного розвитку, сприяє підвищенню рівня та якості життя населення. Багатоаспектність функцій туризму дозволяє використовувати його як дієвий інструмент стимулювання соціально-економічного зростання на макро- і мезорівнях господарювання. Значна перевага туризму ще і в тому, що в його основі лежить задоволення постійних людських потреб і потягу до пізнання навколишнього світу. Відбувається зміщення в моделях споживання – для багатьох туризм уже не розкіш, а природна необхідність. В деяких, особливо європейських, країнах навіть сформувалося таке поняття, як «право на туризм», яке відображене в Глобальному етичному кодексі туризму, прийнятому Всесвітньою туристичною організацією.

Забезпечення зростаючого впливу туризму на соціально-економічні умови функціонування регіону вимагає вирішення низки конкретних завдань, серед яких першочерговими є: оцінка ресурсної забезпеченості і туристських можливостей регіону, виявлення особливо цінних та унікальних об'єктів туристського інтересу, визначення напрямків розвитку ресурсної бази для досягнення бажаного соціально-економічного результату. Проте теоретична розробка проблем управління регіональними туристичними ресурсами відстає від вимог практики. Відповідно до цього, однією з найактуальніших проблем розвитку регіонального туризму є розробка стратегії управління туристськими ресурсами. В її основі має лежати конкретизований термінологічний апарат, що відображає суть і характер складу туристських ресурсів, їх взаємозв'язок з результатами розвитку туризму; а також результати емпіричних досліджень, що відображають ступінь впливу наявних ресурсів на розвиток туризму в регіоні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній теорії систематизована наукова робота з питань розвитку туризму була розпочата в 70-х рр. ХХ ст. в рамках економічної географії. Цим питанням присвячені роботи А. Абукова, В. Азара, М. Ананьєва, П. Зачіняєва, В. Ключкіна, Е. Котлярова, Н. Крачило, Н. Мироненко, Л. Мухіної, В. Преображенського, Н. Фальковича, Ю. Хромова та ін. Серед праць сучасних науковців виділяються роботи І. Балабанова, А. Балабанова, А. Здорова, Н. Кабушкіна, Г. Карпової, В. Квартальнова, Г. Папіряна, А. Романова, В. Сапрунової, В. Сеніна, Д. Ушакова, В. Храбовченко, А. Чудновського.

Питання туризму досліджували М. Алексієвць, Т. Міщенко, Ю. Попович, В. Серебрій, С. Танана, О. Тімець; ролі туризму для всебічного розвитку особистості були присвячені роботи Т. Вайди, С. Захарова, М. Костриця, В. Обозного.

У вітчизняній науці питання про сутність туристських ресурсів глибоко розроблялися в рамках радянської школи економічної географії; найбільше долучився до вивчення цього поняття колектив Інституту географії Академії наук під керівництвом професора В. Преображенського. Окремі аспекти цього чинника розвитку туризму розглядаються в роботах А. Александрової, В. Гуляєва, І. Зоріна, А. Штогріна.

Мета дослідження – проаналізувати проблеми і перспективи розвитку туристичної галузі Хмельницької області.

Виклад основного матеріалу. На виконання Закону України «Про туризм», постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2002 року №583 «Про затвердження Державної програми розвитку туризму на 2002-2010 роки», з метою ефективного використання природного та історико-культурного потенціалу, розвитку, зміцнення інфраструктури туризму на Хмельниччині реалізовувалися заходи Програми розвитку туризму у Хмельницькій області на 2003-2010 роки [5]. Розвиток туризму у Хмельницькій області є одним із пріоритетних напрямків розвитку регіону в цілому. Успішна реалізація обласної Програми розвитку туризму на 2003-2010 рр. дозволила сформувати конкурентоспроможні туристські продукти, завдяки яким Хмельницька область стає популярним об'єктом для відвідувань туристів [5].

Це обумовило підвищення іміджу області на державному рівні; створення додаткових робочих місць у туристичній галузі. Головними напрямками реалізації Програми були: удосконалення системи управління галуззю; зміцнення матеріальної бази туризму; розширення міжнародної співпраці у туристичній галузі; підвищення якості та розширення асортименту туристичних послуг; поліпшення транспортного обслуговування; підвищення ефективності використання рекреаційних ресурсів та об'єктів культурної спадщини; поліпшення інформаційного та рекламного забезпечення; забезпечення ефективної інноваційної діяльності та створення наукової бази туризму; поліпшення кадрового забезпечення. Зазначимо, що стан та тенденції розвитку тури-

стично-рекреаційної галузі області характеризуються такими основними чинниками: низьким рівнем усвідомлення громадськістю ролі та значення туризму для соціально-економічного розвитку області, відсутністю сприятливих умов для розвитку індустрії туризму, державної інвестиційної політики та належної підтримки розвитку пріоритетних видів туризму, зокрема в'їзного, внутрішнього, сільського та екологічного [5].

Сьогодні спостерігається значний розвиток сільського зеленого туризму в області. Послуги із сільського зеленого туризму надають 64 агрооселі. Фінансовано створення туристично-інформаційного центру в м. Кам'янці-Подільському, проведення ремонтно-реставраційних робіт об'єктів Національного історико-архітектурного заповідника «Кам'янець», Державних історико-культурних заповідників «Межибіж» та «Самчики», виготовлено рекламно-інформаційну продукцію.

Управлінням по мінеральних ресурсах, курортах і туризму облдержадміністрації проведено оптимізацію структури управління туристичної галузі та координацію дій місцевих органів виконавчої влади в галузі туризму. Створюються умови для залучення іноземних та вітчизняних інвестицій у розвиток матеріально-технічної бази туристичної галузі, друкуються дохідливі проспекти, буклети, путівники, туристичні схеми маршрутів, інша рекламна продукція туристичного продукту області.

З метою популяризації туристичних можливостей Хмельниччини управління культури, туризму і курортів постійно бере участь у спеціалізованих семінарах, конференціях, міжнародних туристичних салонах та виставках-ярмарках у містах Київ, Львів, Тернопіль, Ялта, Севастополь, Кам'янець-Подільський, Меджибіж, Хмельницький.

Для інформування про туристичні об'єкти на автомобільних шляхах області встановлено 15 білбордів «Хмельниччина туристична вітає», 8 вказівників українською та англійською мовами, що вказують напрямок до історико-культурних пам'яток області [5]. Підготовлено до друку путівник «Хмельниччина туристична» з розміщенням об'єктів туристичного показу та туристичної інфраструктури.

У місті Хмельницькому проведено реконструкцію готелю «Центральний». У місті Кам'янці-Подільському побудовано сучасний VIP-гостинний дім «Клеопатра» з 28-ма номерами класу «люкс», готельний комплекс «Ксенія» з 55-ма номерами класу «люкс» та «напівлюкс» на 150 місць, готель на 30 місць «Гала-тур», проведено реконструкцію і облаштування сучасного готелю «7 днів» на 223 номери, здійснюється реконструкція готелю «Україна». У Кам'янець-Подільському районі на березі ріки Дністер побудовано сучасний готельний комплекс «Бакота», де розташовані 20 будинків класу «VIP», «люкс», «напів-люкс» [5]. На Державному курорті «Сатанів» за останні роки побудовані сучасні оздоровчі комплекси «Поділля» на 50 місць, «Жива вода» на 50 місць, «Перлина Поділля» на 60 місць, реабілітаційний центр УМВС України на 50 місць, у селі Кринцилів – пансіонат «Загублений рай» на 50 місць, проводиться реконструкція будинку відпочинку «Джерельце».

У селі Привороття Кам'янець-Подільського району проведено реконструкцію санаторію-профілакторію «Лісова пісня» на 120 місць.

Розроблена і затверджена Комплексна програма розвитку туристичної галузі міста Кам'янця-Подільського на 2005-2015 рр. [4]. В рамках реалізації Програми Державному історико-архітектурному заповіднику «Кам'янець» надано статус Національного, і у 2008 р. заповідник став номінантом конкурсу «Сім чудес України», а Національний природний парк «Подільські Товтри» – номінантом у конкурсі «Сім природних чудес України».

Розроблено новий туристичний маршрут «Золоте кільце Поділля» (Кам'янець-Подільський – Меджибіж – Старокостянтинів – Шепетівка – Ізяслав). Частково проведено ремонтно-реставраційні роботи історико-архітектурних пам'яток міст Старокостянтинова та Ізяслава.

На сьогодні потрібно доцільно туристично-інформаційний центр у м. Хмельницькому та офіційний сайт у мережі Інтернет «Туристичні маршрути Хмельниччини».

Проведено інвентаризацію рекреаційних ресурсів Хмельницької області, родовищ мінеральних лікувальних вод. На території області знаходиться 269 територій та об'єктів природно-заповідного фонду: 30 заказників (15 державного значення), 198 пам'яток природи (4 державного значення), Кам'янець-Подільський ботанічний сад, 7 заповідних урочищ, 24 парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва (8 державного значення), а також найбільший у Європі Національний природний парк «Подільські Товтри» площею 261 тис. гектарів. На території парку знаходиться під охороною 129 об'єктів природо-заповідного фонду, серед яких парки і садиби різного ступеня збереження і культурно-історичної цінності, росте 2977 видів, форм і сортів рослин з різних кліматичних зон, у тому числі дерев і кущів – 521 вид, деревно-чагарникової та трав'янистої флори – 395 видів плодових рослин, 620 видів тропічних, 111 видів корисних трав'янистих рослин місцевої та дикоростучої флори.

Область має потужні запаси лікувальних і столових вод. Розвідані та затверджені запаси 9 родовищ мінеральних лікувальних вод, з яких експлуатується 6. На базі одного з найбільших у світі за своїми запасами мінеральних лікувальних вод типу «Нафтуся» – Збручанського родовища – заснований Державний курорт «Сатанів» (запас 257 м³ на добу) [2]. Практично майже по всій течії річки Збруч від м. Волочиськ до впадіння її в річку Дністер є природні передумови для будівництва туристично-оздоровчих закладів з використанням мінеральних вод типу «Нафтуся». Клінічні дослідження Одеського НДІ курортології і медичної реабілітації, інституту геології НАН України показали, що ефективність Збручанської мінеральної води в 4-5 раз вища від трускавецької «Нафтусі». В області працюють 33 оздоровчих заклади на 3823 місця розташування, лікувально-оздоровчі заклади, бази відпочинку, оздоровчі табори, з яких: санаторіїв – 9; санаторіїв-профілакторіїв – 3; баз відпочинку – 10; оздоровчих таборів для дітей – 11.

Область багата на середньовічні пам'ятки оборонної і церковної архітектури – замки, фортифіковані церкви, костели і палаци. Значна частина цієї спадщини зосереджена у м. Кам'янці-Подільському – історичній столиці Поділля. На території Хмельницької області розташовано: 256 пам'яток археології (з них – 11 національного значення), 2431 пам'ятка історії (з них – 4 національного значення), 341 пам'ятка архітектури та містобудування (з них – 230 національного значення), 144 пам'ятки монументального мистецтва (з них – 1 національного значення) [4]. На Хмельниччині функціонують Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець», державні історико-культурні заповідники «Межибіж» та «Самчики». Великий культурний потенціал мають міста Старокостянтинів, Ізяслав та селище Антоніни Красилівського району. До списку історичних населених місць України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.2001 р. за № 878, включено 24 поселення Хмельницької області.

Сучасні процеси регіонального розвитку об'єктивно свідчать про те, що вирішення складних управлінських завдань неможливе без комплексного дослідження регіонів і розробки оптимальних стратегій управління на середньодострокову перспективу. Стратегія управління регіональним розвитком будується з урахуванням результатів багатоаспектного аналізу стану регіону та його основних підсистем.

На сучасному етапі розвитку невиробнича сфера та туризм і рекреація відіграють дедалі більшу роль у становленні світогосподарських зв'язків [3]. Хмельницька область має всі необхідні передумови для розвитку туризму і його виділення як однієї з провідних галузей економіки. Рекреаційне районування необхідне для територіального управління та регулювання, проведення внутрішньо регіональної рекреаційної

політики, посилення рекреаційної спеціалізації, яка дасть поштовх до вирівнювання соціально-економічної ситуації в усіх адміністративних районах області, а в нашому випадку подолає відставання деяких районів Хмельниччини. В основу рекреаційного районування покладені принципи змістовності, комплексності, системності, однорідності, перспективності, динамічності. В сучасному рекреаційному районуванні області враховано аналіз територіальної структури та організації рекреаційної галузі; аналіз галузевої структури та питома вага рекреаційної галузі в ній; питома вага зайнятих в рекреаційному господарстві від загальної чисельності працюючого населення; рівень кооперування рекреаційної галузі з іншими галузями господарства; рівень розвитку рекреаційної інфраструктури; рекреаційні ресурси як основа формування рекреаційних районів; економіко-географічне положення; сучасна і перспективна потреба населення в рекреаційних послугах.

На території Хмельницької області можна виділити такі рекреаційні райони: Північний, Хмельницький, Придністровсько-Збручанський, Вінковоцький.

Висновки та перспективи. Актуальним є туристична промоція Хмельниччини; формування позитивного іміджу області; розвиток зеленого туризму; відновлення історичних пам'яток; розбудова туристичної інфраструктури; збереження екології. Розвиток туристичної галузі сприятиме диверсифікованій економічній діяльності області; створенню нових робочих місць; збільшенню інвестицій; збереженню та примноженню історико-культурної спадщини; збереженню екології; розвитку малого та середнього бізнесу; покращенню якості життя на селі та збереженню традиційного села [1].

Дана стратегічна ціль визначає базу для розвитку туризму на основі поєднання пам'яток історії та культури з відпочинковим і спортивним потенціалом на основі наявних та нових можливостей сільського й зеленого туризму. Ця база спирається на інституційну підтримку, розбудову потенціалу та просування, а також інструменти мікрофінансової підтримки.

Список використаних джерел

1. Биржаков М.Б. Введение в туризм. – СПб.: Издательский торговый дом «Тера», 1999. – 192 с.
2. Гільберг Т.Г. Рекреаційне господарство Хмельницької області // Географія та основи економіки в школі. – 2002. – №1. – С. 43-44.
3. Крачило М.П. Краєзнавство та туризм: навч. посіб. – К.: «Вища школа», 1994. – 134 с.
4. Комплексна програма розвитку туристичної галузі міста Кам'янець-Подільський на 2005-2015 рр. // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://kam-pod.gov.ua/2012/02/page/2/>.
5. Обласна програма розвитку туризму у Хмельницькій області на 2003-2010 // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://oblrada.km.ua/menu/podmenu1/25>.

Summary. *The recreational resources of Khmelnytsky region are analyzed. The development of rural green tourism in Khmelnytsky region is described. The activities of state Khmelnytsky resorts, recreational resources of the region are discussed. The actual problems and development prospects are identified. Recreational areas of Khmelnytsky region are defined.*

Key words: *tourism, tourism industry, development, recreational areas, rural tourism.*

УДК 351.82:64

Ігнатенко О.П., к.е.н., докторант Національної академії державного управління при Президентові України

СИСТЕМА БЛАГОУСТРОЮ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ ГОСТИННОСТІ

В результаті досліджень визначено зв'язок розвитку сфери благоустрою населених пунктів з розвитком індустрії гостинності. Досягнення ефективних резуль-